

a ako vedeli obetovať mnohé svoje súkromné výhody. Gropius získal sumu od svojho priateľa, majiteľa jednej berlínskej stavebnej firmy, ktorému projektoval a staval vilu. Zo strany podniku to nebolo len priateľské gesto, ale zaručil si pritom privilégium prednostnej kúpy niektorých modelov.

Keď bolo toto všetko už zaistené, pri prudkom rozvoji začala byť hlavnou brzdou priestorová otázka. A zase to boli majstri a študenti, ktorí vedeli vyvolať záujem a presviedčať nielen slovami, ale hlavne skutkami svojich priaznivcov a priateľov nielen v Dessau na čele s Hessem, ale v celom Nemecku, ba aj v zahraničí, ktorí boli ochotní s nimi prebojovať takú novú budovu aj zariadenie, aké tu ešte neboli. O tejto budove, jednej z najkrajších a najúčelnejších medzi vtedajšími školskými stavbami, iste už viete všetko. Ja opäť opíšem len húževnatosť, múdrosť, vytrvalosť a metódu, ako sa o ňu bojovalo a ako sa to vybojovalo a uskutočnilo.

Projekt bol od najpovolanejšieho, od prvého riaditeľa a zakladateľa Bauhausu, Gropia. Uskutočnenie prvého projektu si vyžiadalo 815 000 RM, ale mesto malo maximálnu možnosť 680 000 RM. Z projektu by musela vypadnúť päťposchodová budova zvaná „Atelierhaus“. Mala mať 28 obývacích ateliérov pre študujúceich. Táto stavba si vyžiadala 135 000 RM. Pred prerokovaním v Staatsparlamente sa začala presvedčovacia kampaň prednáškami, článkami a osobnými pohovormi. V tejto kampani zavázili práve hlasy členov Kreis der Freude des Bauhauses (Kruhu priateľov Bauhausu), ktorí aj činmi zdôrazňovali svoje sympatie k Bauhausu a podporovali ho ideovo aj materiálne. Kto bol v kuratóriu tohto kruhu? Medzi inými Peter Behrens, stavitel, Marc Chagall, maliar, Herbert Eulenberg, spisovateľ, Albert Einstein, fyzik, Gerhard Hauptmann, spisovateľ, Arnošt Schönberg, skladateľ, Franz Werfel, spisovateľ a i. Všetko svetoznáme mená. Činy a slová fyzika, skladateľa, spisovateľa, maliara, architekta svetového formátu zavázili a presvedčili.

Skoro by som bola zabudla spomenúť jeden skoro neuveriteľný príklad: Aby pomohol uskutočniť novú stavbu a pomohol Bauhausu v začiatkových finančných ťažkostiach, Gropius sa zriekol prvé dva roky 10% svojho príjmu, a to nielen z platu, ale zo všetkých projektov v prospech školy. Samozrejme, majstri nemohli ináč, ako nasledovať

svojho direktora. Návrh na stavbu a potrebné financie odhlasovali 22. júna 1925.

Ako sa ďalej vyvíjal Bauhaus? Za Meyera vzrástla produkcia dielne zo 128 000 RM na 250 000 RM. Študentom vyplatili mimo tých 40% za ich návrhy aj mzdy v sume 32 000 RM. Z týchto študentských príjmov išlo isté percento, nepamätám sa presne koľko, na tzv. študentskú svojpomoc (Studentenselbsthilfe) pre tých, ktorí nemali finančné možnosti na štúdium.

Obraz by nebol pravdivý, keby sme pomlčali o hlase, a nie tichom, protivníkov Bauhausu. Vysoké percento obyvateľov tohto provincionálneho mestečka, bývalých hoflieferentov, sa dívalo na bauhauslerov (tak ich volali) ako na úplne šialených a svojho Bürgermeistra Hesseho, ktorý ich do Dessau pozval, vykričali ako najnezodpovednejšieho a najmárnotratnejšieho človeka mesta. Ale museli konštatovať aj to, že má za sebou dosť ľudí, ktorí jeho vôľu presadila. Vtedajší Dessau bol už miešaninou starej feudálnej tradície s najsmelším industrializmom. Atmosféru mesta tvoril čiastočne duch dvorskej tradície a čiastočne podnikateľský duch mohutných Junkersových leteckých závodov. Takto je pre nás pochopiteľnejšie, prečo práve Dessau sa ujal Bauhausu.

Junkers, pionier v leteckej výrobe, a Gropius, pionier v architektúre, sa spojili s pokrokovými silami.

Pozrime sa, ako to videl Erenburg, ktorý bol roku 1927 v Dessau náročky, aby sa pozrel na Bauhaus a bauhausovské sídliská a pohovoril si so starými známymi, kamarátmi a študentmi. Bol totiž už roku 1922 vo Weimare a od tých čias v stálom kontakte s nimi. Svoje dojmy a myšlienky o Bauhause uverejnil v knihe *Visum der Zeit (Vizum doby)*, ktorá vyšla roku 1929. Najprv spomína na udalosti, ktoré vyvolali odchod Bauhausu z Weimaru, a potom hovorí: „Dessau nie je žiadne významné hlavné mesto, ale odvážilo sa na čin, pred ktorým nielen Paríž, ale aj Moskva dá klobúk dolu. Dessau sa rozhodol vsadiť tolko a tolko mariek a tolko a tolko dôvery na túto, aj keď nie všetkým, záhadnú kartu.“ Ďalej píše: „Oberbürgermeister z Dessau je ozajstný hrdina. Nebolo také ľahké „weimarskými spravodlivými“ vyhnaného zvláštneho mládence prijať do provincionálneho domu. V tomto dome mládenec Bauhaus dorástol a zmužnel. Už nie je v položení študenta, ktorý musí bývať v podnájme.“